

АНАЛИЗА БИЛАНСА

Додатак „Народном Благостању“

ГОДИНА II

БЕОГРАД, 6 СЕПТЕМБАР 1930.

БРОЈ 36

Садржај:

Manji novčani zavodi Slovenije:

Zadružna banka — Ljubljana

Prekomurska banka d. d. — Murska Subota

Obrtna banka d. d. — Ljubljana

„Putnik“ akcionarsko društvo za saobraćaj putnika i turista — Beograd.

MANJI NOVČANI ZAVODI SLOVENIJE

Dravska banovina ima samo 10 novčanih zavoda akcionarskog tipa. Budući da Slovenija ima 1 milion stanovnika, to na svakih 100.000 ljudi dolazi jedan novčani zavod. Srbija sa nešto preko 4 i po miliona duša ima preko 300 novčanih zavoda akcionarskog tipa ili gotovo po jednog na svakih 10.000 stanovnika. Kad bi upogled broja novčanih zavoda u čitavoj državi vredio razmer kojeg ima Slovenija, umesto 6—700 novčanih zavoda akcionarskog tipa imali bi ih samo nešto preko 100.

Slovenija ima doduše samo 10 novčanih zavoda akcionarskog tipa. Ali ona, za razliku od drugih krajeva, ima vanredno razvijenu instituciju komunalnih štedionica kao i kreditnog zadruštva. Komunalne štedionice Slovenije i po broju i po ulošcima jače su razvijenije nego u čitavoj ostaloj državi. Dok u Sloveniji svaki veći grad ima svoju komunalnu štedionicu, a u Štajerskoj i svaki srez svoju regulativnu hranilnicu, u Srbiji, osim Beograda, ne postoji ni jedna jedina komunalna novčana institucija. Danas komunalne štedionice Slovenije imaju uložaka za oko jednu milijardu dinara. Kad bi institucija komunalne štedionice bila razvijena i u drugim krajevima kao što je u Sloveniji, stanje njihovih uložaka približavalo bi se iznosu od 10 milijardi dinara. Onda bi i naše novčano tržište sasvim drugo-jače izgledalo.

Pored komunalnih štedionica odlično su razvijene i zadružne kreditne ustanove. Njihov broj prelazi nekoliko stotina. To još ne bi značilo ništa jer i u drugim krajevima imamo stotine čak i hiljade protokoliranih zadruga. Ali njihovi ulošci daleko prelaze jednu milijardu dinara ili daleko više nego što iznose ulošci svih zadružnih ustanova ostale države.

Kod ovakvog stanja nije moguće da u Sloveniji postoji veći broj novčanih akcionarskih zavoda. Seljački svet sve svoje viškove ulaže u zadrugu, koja mu pokriva i kreditne potrebe. Građanstvo je tradicijom upućeno na gradsku štedionicu, kod koje pokriva i znatan dio svojih kreditnih potreba, naročito u dugoročnom hipotekarnom kreditu. Od 10 akcionarskih novčanih ustanova koliko ih ima Slovenija, 7 otpada na Ljubljanu. To je proporcionalno znatno manje nego Zagreb, a da ne govorimo o Beogradu. Pored Ljubljane, Celje ima jedan akcionarski novčani zavod, a dva su iz Prekomurja, koje se je do pre 10 godina sasvim drugo-jače razvijalo. Maribor, ma da je važan pripreadni centar, nema samostalnog akcionarskog novčanog zavoda. Pa ni druga mesta kao Kranj, Novomesto i t. d.

Od tih 10 novčanih zavoda tri su većih dimenzija — broje se među naše vodeće banke. Od tih Kreditni zavod ne poznaje sistem filijala i čitav posao koncentriran je na jednom mestu. Ljubljanska kreditna banka i Zadružna gospodarska banka naprotiv imaju filijala. I to ne samo po Sloveniji nego i po drugim krajevima, — osim Srbije. Bilo bi interesantno znati, zašto slovenske banke u svojoj ekspanziji nisu prešle u Srbiju.

Pored tih 10 domaćih novčanih institucija ima u Sloveniji i nekoliko filijala novčanih zavoda van Slovenije. Češka industrijska banka ima svoju filijalu u Ljubljani. Međutim je pitanje dali se ta filijala neće jednoga dana spojiti s Prvom hrvatskom obrtnom bankom iz Zagreba, kod koje je Češka industrijska banka glavni i jedini odlučujući faktor. Od zagrebačkih novčanih zavoda imaju filijala u Sloveniji: Prva hrvatska štedionica u Ljubljani, Mariboru i Celju; Jugoslovenska udružena banka u Mariboru; a Jugoslovenska banka u Ljubljani. Pored toga i Jadransko-podunavska banka iz Beograda ima svoju filijalu u Ljubljani. Pored toga i Komercijalna banka iz Zagreba ima u Ljubljani jednu filijalu, koja skoro više radi nego zagrebačka centrala.

Ulošci slovenskih novčanih zavoda akcionarskog tipa iznose 773 miliona dinara. Od toga skoro 700 miliona dinara otpada na tri vodeća zavoda. Prema tome kod manjih zavoda ulošci su neznatni. To nije ni čudo, jer oni najviše i osećaju konkurenciju komunalnih štedionica i zadrugarstva.

Slovenske akcionarske banke podelile su koncem prošle godine kredita za jednu milijardu 50 miliona. Od toga otpada na Kreditni zavod, Ljubljansku kreditnu banku i Zadružnu gospodarsku banku skoro 950 miliona a na ostalih 7 zavoda samo nešto preko 100 miliona. Kad napomenemo, da od tih 100 miliona 60 miliona otpada na Celjsku posojilnicu, onda nam je jasna uloga manjih zavoda.

Zakonom o bankama misli se delovati na izgradnju naše kreditne organizacije. Ne bi možda bilo loše ako bi se prilike u Sloveniji uzele za primer i onda nastojalo primeniti ih na ostalu državu. Slovenija u mnogo pogleda služi kao primer pak bi mogla i upogled izgradnje našeg novčarstva. Fakat je, da je Slovenija onaj kraj naše države u kojem pitanje kreditiranja privrede ne zadaje ni iz daleka one brige, koje zadaje u drugim krajevima. Istina, taj kraj je bogatiji i ima više smisla za štednju. Ali stoji da i odgovarajuća kreditna organizacija može mnogo uticati na formiranje novčanog tržišta pa i na visinu kamatne stope.

Ljubljana je sedište 7 novčanih zavoda akcionarskog tipa. Tri su velika, naime: Kreditni zavod, Ljubljanska kreditna i Zadružna gospodarska banka. Hipotekarna banka jugoslovenskih hranilnica zavod je posebnog tipa. Prema tome ostaju samo još tri manja zavoda. I što je najinteresantnije ta tri manja zavoda ne pokazuju neku veću agilnost. Za neke bi se čak moglo govoriti o stagnaciji. U tome je bitna razlika između Ljubljane i drugih naših privrednih centara.

Sitnije komitente koji u drugim centrima spadaju u poslovni delokrug manjih zavoda, u Ljubljani okupile su oko sebe pojedine zadruge, dotično javno-pravne novčane institucije. Za srednje zavode nije osim u nekim specijalnim slučajevima, bilo pravog *raison d'être*. Zbog toga se nisu osnivali novi manji i srednji zavodi, niti su već postojeći mogli razviti veću de-

latnost. Bivali su preuzeti od postojećih većih zavoda. Koncentracija novčarstva u Ljubljani provedena je u punom opsegu. I kako sada prilike stoje, isključeno je da će se vremenom osnovati novi manji ili srednji zavodi. Njihov broj može se samo još smanjiti. Ako će Ljubljana dobiti novih novčanih zavoda, to može biti jedino u formi filijala novčanih institucija iz drugih krajeva. Jer da bi nekome i palo na um da u Ljubljani osniva novi lokalni zavod, teško da bi mogao razviti iole jaču delatnost. Dok bi plaćao na uloške isti kamatnjak kao i već postojeći zavodi, nitko ne bi svoju gotovinu poveravao jednom novom zavodu. Ako bi davao veći kamatnjak, tek onda ne bi niko kod njega ulagao. Slom Slavenske banke koja je visokim kamatnjakom bila uspela da upravo iz Slovenije dobije znatne uloške, oseća se još i danas.

ZADRUŽNA BANKA LJUBLJANA.

O Zadružnoj banci d. d. Ljubljana imalo bi se sada pisati samo u crnom okviru. Jer ranom smrću njenog predsednika g. Antona Kristana zavod je neobično teško pogođen. Malo je kojemu zavodu značio njegov predsednik toliko kao što je to bio slučaj kod Zadružne banke. Dok u drugim zavodima vodeće ličnosti dolaze do značenja samo preko značenja samog zavoda, Zadružna banka značila je upravo toliko koliko je značio njen predsednik. Ona je bila samo senka njegove veličine.

Karijera pokojnog Kristana je interesantna. Počeo je kao socijalista, kao takav ušao je i u Narodnu Skupštinu i postao i ministar. Bio je upravitelj državnog dobra Belje a kasnije povukao se je u Ljubljanu i postao odlučan faktor Zadružne banke. Njegove odlične veze sa najvišim mestima dolazile su dobro i Zadružnoj banci.

Zadružna banka osnovana je godine 1920. U jeku inflacije mislilo se je da i Ljubljana može da podnese nekoliko novih zavoda. Međutim kriza je deflacije brzo nadošla. Zadružna banka životarila je i bog zna što bi danas od nje još bilo da nije pristupio g. Anton Kristan.

Za razliku od drugih manjih zavoda, Zadružna banka pokazuje poslednjih godina znatan razvitak. Ukupna suma bilance raste rapidno iz godine u godinu. Od 16.6 miliona krajem 1926. porasla je na 25.5 miliona krajem 1929. Kristanu je uspelo da uvati veze i sa našom emigracijom u Americi i da tamo plasira jedan dio akcija.

Godine 1927. Zadružna banka povisila je svoju glavnica od 4 na 5 miliona. U Sloveniji već nekoliko godina nema novih emisija kod novčanih zavoda pak je i taj fakat jedan eminentan dokaz agilnosti pok. Kristana, koji je u momentu privredne depresije uspeo sa povišenjem dioničke glavnice svoga zavoda.

Bilanca za 4 poslednje godine pruža sledeću sliku:

Aktiva	1929.	1928.	1927.	1926.
Blagajna	429	359	372	292
Mjenice	308	167	118	157
Efekti	401	315	266	300
Dužnici	21.386	17.386	16.647	15.614
Nekretnine	2.088	2.089		
Pasiva				
Glavnica	5.000	5.000	5.000	4.000
Rezerva	415	340	300	240
Ulošci	19.205	15.046	11.617	11.619
Reeskont	493	499	365	497
Dobitak	389	360	283	234
Ukupna bilanca	25.508	21.262	17.583	16.695

Ulošci porasli su kroz ove 4 godine od 11.6 na 19.72 miliona dinara. U prošloj godini preko 4 miliona. Obzirom na opšti razvitak privrede to je jedna lepa pojava. Pogotovu u Sloveniji, gde ima toliko zadruga, komunalnih štedionica i odličnih velikih novčanih zavoda.

Reeskont nije znatan. A ne može ni biti, kad je lisnica menica tako nezatna. U Sloveniji menica nije popularna. Kod nas je menica više sredstvo za lakše uterivanje tražbina nego

kreditni instrumenat. A kako je u Sloveniji poslovni moral veoma visok, mnogo viši nego u drugim krajevima, tražbine se ne osiguravaju bianco-potpisima. Tražiti od nekoga u Sloveniji da potpiše menicu znači otvoreno mu kazati da se u njega nema mnogo poverenja.

Za to vidimo da je preko 80% svih sredstava plasirano u konto-korente. U Sloveniji naime odnošaj sa bankom u glavnome je konto-korentni odnošaj.

Račun gubitka i dobitka ovako izgleda:

	1929.	1928.	1927.	1926.
Gubitak				
Troškovi	805	743	770	804
Kamati	1.064	880	793	1.343
Porezi	117	233	227	319
Dobitak				
Kamati	1.516	1.256	1.286	1.713
Providba	1.005	967	793	1.085

Čisti dobitak bio je poslednjih godina u porastu. U prvom redu radi znatnog smanjenja poreznog tereta kao rezultat porezne reforme poslednjih godina. U buduće, s obzirom na najnoviju reformu ti će tereti biti opet znatno veći.

Za Zadružnu banku kardinalno je pitanje kako će se popuniti praznina nastala kristanovom smrću. Ali je van svake sumnje, da će Zadružna banka moći održati svoje današnje pozicije i svoju samostalnost, jer je odlično fundirana.

PREKOMURSKA BANKA D. D., MURSKA SUBOTA

Prekomurje danas ubrajamo u Sloveniju dotično u Dravsku banovinu. Po svojoj ekonomskoj organizaciji, Prekomurje daleko više sliči Hrvatskoj i Vojvodini nego Sloveniji. Tradicija u privrednom životu ne da se tako lako izbrisati.

Za razliku od ostalog dela Slovenije, u Prekomurju ne postoje komunalne štedionice, niti je zadrugarstvo na onoj visini na kojoj je u delovima koji su nekad bili sastavni dio Austrije. A i ostali privredni život bitno se razlikuje. Trebati će sistematskog rada od nekoliko decenija dok i u Prekomurju privredni život bude na onoj visini na kojoj je u ostaloj Sloveniji.

Prekomurje ima i danas novčanu organizaciju kako je postojala za vreme mađarske ere. U prvom redu o javno-pravnim novčanim institucijama nema ni traga. Zadrugarstvo slabo razvijeno. Sve se koncentrira kod akcionarskih banaka. Svaki srez ima jedan ili više novčanih zavoda, koji posluje samo u dotičnom mestu i bližnoj okolini i nema nikakve veze sa ostalim delovima zemlje. Osim da kod jednog jačeg novčanog zavoda nađe mesto gde će moći da reeskontira svoje menice. Predratni mađarski provincijalni zavodi bili su u glavnome upućeni na eskont menica. Kako ulošci ni iz daleka nisu dostojali za takove poslove, težište je rada i nastojanja bilo u tome, naći vezu, koja će da reeskontira menični materijal i tako omogućiti veću kreditnu sposobnost.

Bilansa Prekomurske banke u Murskoj Suboti bitno se razlikuje od bilansa novčanih zavoda u samoj Sloveniji. Pogotovu je razlika između novčanih zavoda jednakog kalibra. Prekomurska banka bilancira u glavnom sa jednakim iznosom kao i Obrtna banka dotično Zadružna banka u Ljubljani. Međutim razlika je ogromna. Kod ljubljanskih kreditnih zavoda menica ne igra gotovo nikakvu ulogu. Kod Prekomurske banke naprotiv je oko 30% aktive plasirano u menice.

Bilanca za 4 poslednje godine pruža sledeću sliku:

Aktiva	1929.	1928.	1927.	1926.
Gotovina	626	588	976	1.586
Valute-devize	148	49	71	68
Mjenice	6.094	8.024	5.111	4.841
Efekti	22	10	10	13
Dužnici	12.393	11.417	10.055	9.449
Nekretnine	415	600	670	683

Pasiva				
Glavnica	1.250	1.250	1.250	1.250
Reserva	135	100	80	48
Ulošci	10.293	8.046	6.789	6.667
Vjerovnici	8.448	11.825	8.712	8.608
Dobitak	143	150	143	150
Ukupno	20.769	21.753	17.283	17.351

Prošle godine ukupna bilanca je manja za jedan milion dinara nego godine 1928. To je u vezi sa agrarnom krizom koja osobito teško pogađa Prekomurje, budući da tamo nema nikakve industrijske delatnosti. Menice opale su za 2 miliona što je u vezi sa smanjenjem kreditne sposobnosti prekomorskog seljaka. Naprotiv dužnici, a to su većinom trgovci i obrtnici, porasli su za jedan milion dinara.

Ulošci porasli su za preko dva miliona dinara. Međutim poverioci opali su za preko 3 miliona dinara. Prema tome ukupan iznos banci poverenih sredstava bio je krajem 1929. manji nego krajem 1928.

Račun gubitka i dobitka pruža sledeću sliku:

Gubitak	1929.	1928.	1927.	1926.
Troškovi	304	283	298	321
Porezi	100	144	127	122
Otpisi	92	92	21	39
Dobitak				
Kamata	317	330	352	406
Providba	234	244	225	205
Razno	82	89	9	—

Razvitak Prekomorske banke zavisi o općem privrednom razvitku Prekomurja. Prednost je Prekomurja, da je u sastavu Dravske banovine, koja je u svakom pogledu naprednija. Po tome ima izgleda da će nastojanjem banovinske uprave podići se i privreda Prekomurja. Danas je Prekomurje u znatnoj meri upućeno na emigraciju. Bilo u našim većim centrima, u prvom redu kao zidarski radnici, bilo po državama zapadne Evrope kao sezonski poljoprivredni radnici. Prekomurje ima sve uslove za racionalno stočarstvo, pak je za očekivati da će i njezin razvitak krenuti tim pravcem.

OBRтна BANKA D. D. LJUBLJANA.

Osnovana je posle rata, 1920. g. Pri osnivanju sudelovala je i Ljubljanska kreditna banka. Ona je i danas glavni akcionar, te je u znatnom broju zastupana i u ravnateljstvu. Kod zagrebačkih velikih banaka nalazimo kao redovitu pojavu, da su angažirane kod jednog manjeg zavoda. Mnogo puta čak i u takvoj meri, da imaju u svojim rukama i upravu. Takove afilijacije imaju dvostruku ulogu: prvo da se preko njih provlađaju izvesne transakcije, za koje iz bilo kojeg razloga nije uputno da ih provađa veliki zavod, a drugo da se slabija klientela drži daleko od zavoda. Poslovna veza sastoji se u glavnome u tome, da se rediskontiraju menice afiliranog zavoda, bilo da mu se podeli veći kredit, kojega onda plasira u manjim iznosima, ali uz veći kamatnjak, nego što bi to uradio veliki zavod.

Ljubljanska kreditna banka ima u Obrtnoj banci takvu svoju afilijaciju. Dali će taj odnošaj ostati i dalje takav ili će jednog dana doći do preuzimanja, teško je kazati. Ljubljanska kreditna banka bila je angažirana i kod Trgovske banke, koju je jednog dana jednostavno preuzela.

Bilanca za 4 poslednje godine pruža sledeću sliku:

Aktiva	1929.	1928.	1927.	1926.
Blagajna	668	510	496	439
Valute — devize	22	58	53	40
Menice	1.083	1.411	1.755	1.097
Efekti	398	356	326	261
Lombard	598	701	570	696
Dužnici	11.240	11.748	11.052	15.115
Pasiva				
Glavnica	2.000	2.000	2.000	2.000
Rezerva	440	338	327	316

Ulošci	10.356	10.058	9.130	10.302
Poverioci	1.271	2.515	2.959	4.918
Dobitak	108	107	110	110
Ukupno	17.078	18.498	18.450	20.090

Ukupna suma bilance per 1929. manja je od ukupne sume bilance ranijih godina. To je iznimna pojava kod novčanih zavoda. Dok slovenski veliki novčani zavodi pokazuju iz godine u godinu veće bilance, mali zavodi stagniraju ili čak i nazaduju. Ulošci su na istoj visini. Nu za to su znatno reducirani poverioci. Koncentracija slovenskog novčarstva eto se pokazuje i na bilancama manjih zavoda.

Račun dobitka i gubitka za poslednje 4 godine pokazuje sledeću sliku:

Gubitak	1929.	1928.	1927.	1926.
Kamati	614	617	595	748
Troškovi	601	571	572	622
Porezi	43	81	105	168
Dobitak				
Kamate	1.118	1.099	1.122	1.484
Providba	260	286	260	173

Obrtna banka podržava i jednu filijalu u Ljutomeru.

„PUTNIK” AKCIONARSKO DRUŠTVO ZA SAOBRAČAJ PUTNIKA I TURISTA, BEOGRAD.

„Putnik” akcionarsko društvo u prošloj je godini održalo dva vanredna zbora, što dokazuje, da su se u društvu morali desiti događaji, sudbonosni po sam rad i razvoj preduzeća. I tako je stvarno i bilo.

Ciljevi, rad i zadaće „Putnika” dovoljno su poznati i ne treba ih nabrajati. „Putnik” je u toku svog šestogodišnjeg rada kod nas postao toliko popularan, da je svaka interpretacija njegovog rada i njegovih funkcija potpuno izlišna. Pri tome pak je slabo poznato, da je „Putnik” poslednjih godina mučio tešku muku da nesmetano vrši svoju dužnost i to iz razloga, koji su iznikli delimično iz nedovoljne saradnje i razumevanja merodavnih krugova, iz formalno pravnih i po sebi se razume da isto tako i iz finansijskih razloga. Svi ti događaji zajedno toliko su snažno delovali, da su stavili u pitanje čak i sam opstanak društva. Ali je „Putnik” pokazao ogromnu otpornu snagu i na dvema vanrednim zborovima u toku prošle godine raščišćena je situacija: izvršene su značajne remedure i time i reorganizacija preduzeća.

Pre svega postoji tu ugovor sa državom, odnosno Ministarstvom saobraćaja, koji je bio zaključen u novembru 1926. godine i koji je dobio svoju sankciju tek odobrenjem Finansijskog zakona od 28. marta 1928., koji je imao privremen karakter jer je važio samo na godinu dana te bi morao prema rešenju ministarskog saveta biti zamenjen novim ugovorom, koji je bio sklopljen u početku 1929. godine. Taj ugovor ima izvesnu fatalnost; za njegovu osnovu uzeto je stanje društva u 1928. godini, koje je međutim imalo naročito obeležje. Poznato je, da je „Putnik” iz ranijih godina potraživao od države razne provizije za prodate karte, koje su se do 1928. godine popele na 3.59 miliona i koje je država u 1928. god. odjednom isplatila. U svome izveštaju za 1929. god. podvlači uprava „Putnika”, da je to naglo povećanje imovine društva u 1928. godini dovelo do revizije dotadašnjeg ugovora za prodaju železničkih karata. Na prvom vanrednom zboru u 1929. god. utvrđeno je, da su materijalne odredbe ovog ugovora mnogo nepovoljnije od ranijih i da postoji mogućnost, da se društvena aktivnost time znatno oteža, i zbog toga je upravi društva stavljeno u dužnost, da pokrene pitanje popravke uslova, čim se za to ukaže prilika.

Tim ugovorom najteže su oštećena zastupništva u zemlji, zbog čega im je centrala nadoknadila štetu putem povećanja provizije.

U vezi sa tim ugovorom — možda kao i protestna mani-

festacija, donesena je na drugom vanrednom zboru akcionara odluka, kojom se **ukidaju tantijeme**, čime se manifestira opšte-korsni značaj društva i nesebičnost, koja rukovodi upravu „Putnika” u svome radu.

Kao druge reorganizatorske reforme izvršene su još i: revizija starih i sklapanje novih ugovora sa zastupništvima u zemlji, promene u direkciji, objava novog poslovnika društva, koji reguliše rad upravnoga i nadzornog odbora i uredba o službenicima, kojim je postavljeno činovničko pitanje na potpuno novu osnovu. U ovom poslednjem pitanju bilo je potrebno radikalnih reformi.

U samoj našoj državi ima „Putnik” 20 prodavaonica. Njegovim posredstvom naše su se karte prodavale u prošloj godini u 523 mesta po čitavom svetu. Sa 30 društava u inostranstvu postoje ugovori o prodavanju naših karata, i njihov broj stalno raste. Za prodaju stranih karata „Putnik” ima 20 ugovora, za parobrodarske linije 7, za autobusni saobraćaj 5 a za vazdušni 3. Sledeći podaci pokazuju broj prodanih jugoslovenskih karata za vreme od 1924. do 1929. godine.

Godina	u zemlji	u inostranstvu	Ukupno
	u hiljadama dinara		
1924.	4.569	9.232	13.802
1925.	29.508	48.695	78.204
1926.	31.543	55.907	87.450
1927.	35.574	69.573	105.113
1928.	39.138	75.239	114.378
1929.	40.026	83.932	123.958
Ukupno	180.360	342.547	552.908

Finansisko stanje „Putnika”, osmatrano na osnovu glavnih bilansnih pozicija za vreme poslednjih tri godine, pruža sledeću sliku:

Račun izravnjanja.

Aktiva	1927.	1928.	1929.
	u hiljadama dinara		
Blagajna	54	116	141
Tekući računi	7.583	5.770	2.902
Inventar i kanc. pribor nakon			
2% otpisa	62	60	300
Hartije od vrednosti	92	97	6
Kuponi za prodaju	8.305	9.511	7.514
Roba za prodaju	476	618	487
Razni računi	634	630	2.973

Pasiva

Glavnica	600	600	600
Rezervni fond	45	96	300
Fond za unapređenje i razviće			
turizma i saobraćaja putnika	137	403	2.404
Potporni fond	—	100	838
Tekući računi	45	3	10
Kuponi za prodaju	11.175	9.404	5.249
Roba u komisijonu	—	614	984
Razni računi	4.700	603	3.891
Čista dobit	503	4.979	383
Zbir pasive	17.207	16.804	14.327

Račun gubitka i dobitka

Rashodi:			
Troškovi	1.741	2.926	4.141
Ispaćena provizija od voz. kar.	5.496	4.457	4.972
Otpisi	16	15	74
Čista dobit	503	4.979	382
Prihodi:			
Naplaćena provizija	—	8.268	7.947
Kamata	—	322	345
Razni prihodi	—	197	442
Naplaćena prov. iz ran. god.	—	3.590	—
Zbir prihoda	7.726	12.378	9.571

Potraživanja „Putnika” od novčanih zavoda i raznih drugih komitenata u jakom je opadanju. Velika potraživanja od novčanih zavoda su kod preduzeća tipa „Putnika”, koja imaju

velik obrt u gotovini, upravo neizbežna. Ali smatramo, da je ovo smanjenje od 7.5 na 2.9 miliona jedna veoma zdrava pojava koja dokazuje, da je obračunavanje prodanih karata već toliko usavršeno, da postaje podržavanje velikih gotovina potpuno nepotrebno. To je znak velike racionalizacije u blagajničkim manipulacijama. Inventar i kancelarijski pribor otpisuje se sa 20% a bilansiran je u 1927. i 1928. god. sa 60 hiljada, a u 1929. god. sa 300 hiljada dinara. „Kuponi za prodaju” su putničke karte, koje je „Putnik” ustupio svojim prodavaonicama i inostranim korespondentima; oni su cenjeni sa 8.3 miliona u 1927. godini, sa 9.5 u 1928. i sa 7.5 miliona u 1929. godini. Pozicija roba za prodaju je sastavljena od vlastite robe i one primljene u komisijonu prodaju. Preko 90% toga iznosa je roba u komisijonoj prodaji, i to: slike, planovi, brošure, knjige, novine, i t. d. U poziciji razni računi, koja iznosi u 1929. godini u aktivu 2.97 miliona a u pasivi 3.89 miliona, podrazumevaju se kaucije, depoziti hartija od vrednosti, garantna pisma i t. d.

Pasivne bilansne pozicije daju sledeću sliku: sopstvena sredstva, naime glavnica, rezervni fond, fond za unapređenje i razviće turizma i potporni fond porasli su od 782 hiljade u 1927. god. na 1.2 miliona u 1928. god. i na 4.14 miliona u 1929. god. Glavnica je nepromenjena 600 hiljada dinara, ali je rezervni fond već znatno povećan. Najjače povećanje pokazuje fond za unapređenje turizma, koji je krajem 1928. god. dotiran sa 2.0 miliona a potporni fond sa 800 hiljada; obe sume zajedno predstavljaju podelu državne provizije od 3.5 miliona dinara koje je država ostala dužna kroz nekoliko godina i koje je u 1928. god. u celosti i ojednom likvidirala. U poziciji čista dobit u 1928. g. ova se naplata iskazuje. Pasivni tekući računi minimalni su. Kuponi za prodaju, pasivni, dakle oni za koje je „Putnik” zadužen, opali su u poslednjim godinama za preko 100%; od 11.17 miliona u 1927. godini na 5.25 miliona u 1929. godini. U toj godini iznosi čista dobit 383 hiljada dinara; u svom izveštaju uprava pravilno podvlači, da je do tog dobitka samo moglo doći upotrebom prenosa dobiti iz 1928. godine od preko 800 hiljada dinara; da tog prenosa nije bilo, godina bi zaključila gubitkom oko 450 hiljada dinara. Uprava ističe, da leži razlog ovakve situacije u novom ugovoru sa državom i kaže, da ako u 1930. godini ne nastupe potrebne promene, da će bilans morati završiti gubitkom, jer je ova rezerva sada već utrošena.

U računu gubitka i dobitka primećuje se jak porast troškova; nu ovde treba dodati, da troškovi u 1929. god. od 4.14 miliona podrazumevaju još i troškove oko propagande, kojih u ranijim godinama nije bilo. Na propagandu, putem novoosnovanog odeljenja utrošeno je u 1929. godini:

za brošure i prospekte	358.311 dinara
za monografije i putovođe	196.423 „
za „Jugoslov. turizam” i „Banje i turizam”	49.056 „
za karte, slike i plakate	57.103 „
za društvenu arhivu i biblioteku	28.416 „
za novinarsku reklamu	151.502 „
za fotografije i filmove	144.702 „
za izložbe	309.815 „
za opštu subvenciju i propagandu	221.000 „

Dakle ukupno 1.516.329 dinara. Režijski troškovi iznosili su 2.35 miliona a državne dažbine 276 hiljada dinara, dakle ukupno čak i manje no u 1928. godini. Ispaćena provizija za vozne karte iznosi u 1929. god. 4.97 miliona a naplaćena 7.95 miliona dinara. Kamate su ostale nepromenjene prema prethodnoj godini a razni prihodi povećani su od 197 hiljada na 442 hiljade dinara. Zbir pozicija prihoda odnosno bruto dobiti iznosi 9.57 miliona dinara prema 12.38 miliona u 1928. god. Ako u 1928. god. elimiramo iznos od 3.6 miliona koji predstavlja naplatu provizija iz ranijih godina, onda vidimo, da su bruto prihodi u 1929. god. veći no ranijih godina.

Na kraju još bi napomenuli da nam pokazuje izveštaj uprave „Putnika” za 1929. godinu jedan ogroman napredak: predstavlja naime čitavu studiju, vrlo dobro i pregledno sastavljeno, o turizmu i putničkom saobraćaju u našoj državi.